

Filmowe godziny wychowawcze

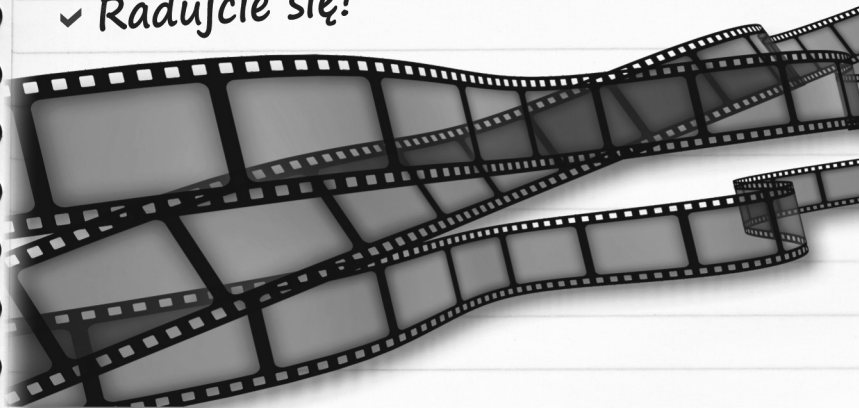
Scenariusze lekcji

CZ. 1

- ✓ Bezsilna nienawiść?
- ✓ Poświęcić życie?
- ✓ Czy dobro można narzucić?
- ✓ Radujcie się?

Autor scenariuszy:
JOLANTA HOROSIN-KLAMRA

Wydawnictwo WAM
Studio INIGO
2012

Propozycja wykorzystania filmu edukacyjnego
BEZSILNA NIENAWIŚĆ
podczas lekcji wychowawczej

Przedmiot: lekcja wychowawcza

Etap edukacyjny: gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne

Czas trwania: 45 minut

Cel główny: uczeń potrafi rozpoznać uczucie nienawiści
i zna sposoby przewyciężenia go

Cele szczegółowe:

- uczeń rozpoznaje uczucie nienawiści; jego istotę, cechy, przejawy i formy, docieka przyczyn, znajduje metody radzenia sobie z uczuciem nienawiści w relacjach międzyludzkich
- doskonali umiejętność analizy tekstu (wiersza, cytatu) oraz formułowania komentarzy i opinii
- znajduje odzwierciedlenie życiowych doświadczeń w tekstach kultury (poezja, piosenka)

Metody pracy:

- dyskusja, rozmowa
- praca w grupach
- heureka
- mapa myśli

Środki dydaktyczne:

- film edukacyjny Wydawnictwa WAM *Bezsilna nienawiść*
- tekst wiersza Wisławy Szymborskiej pt. *Nienawiść* (ksero lub slajd z tekstem) + nagranie Hanny Banaszak
- tekst Jacka Kaczmarskiego pt. *Modlitwa o wschodzie słońca* (ksero lub slajd z tekstem) + nagranie Przemysława Gintrowskiego i Jacka Kaczmarskiego
- tekst pt. *Dziwny jest ten świat* (ksero lub slajd z tekstem) + nagranie Czesława Niemena
- nagranie zespołu Luxtorpeda, utwór pt. *Wilki dwa*
- kartki z cytatami
- rzutnik i laptop w przypadku wersji elektronicznej materiałów (film, tekst, cytaty, nagrania muzyczne)
- cztery arkusze papieru i pisaki do mapy myśli.

Przebieg lekcji:

- I. Nauczyciel przedstawia temat i cele zajęć. Zadaje wstępne pytania do rozważenia:
 - Czy doświadczyliście kiedyś od kogoś przejawów nienawiści? Jak się czuliście wtedy?
 - Czy zaznaliście kiedyś uczucia nienawiści? Jakie to uczucie?
- II. Nauczyciel wprowadza zagadnienie poprzez wybrany tekst kultury (poezja lub piosenka)
 1. O nienawiści w piosence:
 - Czesław Niemen, *Dziwny jest ten świat*** (nagranie dostępne na You Tube)

2. O nienawiści w poezji:

Wisława Szymborska, *Nienawiść*, wykonanie Hanna Banaszak (nagranie dostępne na You Tube)

Nauczyciel rozdaje lub wyświetla tekst wiersza Wisławy Szymborskiej pt. *Nienawiść*, dba o staranną interpretację głosową utworu (odczytanie lub wysłuchanie wersji muzycznej w wykonaniu Hanny Banaszak).

Uczniowie charakteryzują tytułową nienawiść, zwracając uwagę na jej ludzki wymiar (uosobienie), dobrą kondycję i rozległe możliwości.

Nienawiść według poetki:

- jest sprawna, silna, zdrowa, witalna, młoda duchem, „zdolna, pojętna, bardzo pracowita”, bystra, odważna, mobilna, aktywna, kreatywna, asertywna, gotowa i chętna do nowych wyzwań; w metodach działania – bezduszna, nieczuła, pozbawiona skrupułów; przy tym tworzy historię i literaturę itp. Jako ożywiona postać (personifikacja) uważa się za lepszą od innych uczuć, jak np. braterstwo, współczucie; uważa, że są „cherlawe i ślamazarne”.

Nastrój i charakter utworu:

- zamiast mentorstwa i krytyki – przewrotna ironia, ukazująca siłę niszczącego uczucia. Poetka nie poucza, nie narzeka, nie zawodzi nad współczesnym światem, lecz skłania do refleksji, patrzy na zachowania człowieka z boku, z dystansu.

III. Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy. Zachęca do uważnego odbioru filmu edukacyjnego i refleksji na temat uczuć. Uczniowie, na podstawie materiału filmowego oraz własnych spostrzeżeń i doświadczeń opracowują na arkuszach papieru wskazany aspekt zjawiska.

Dostają na kartkach zagadnienia dla grup oraz wykaz cytatów (załącznik), które mogą wykorzystać w swoich wystąpieniach (5-7 minut).

Zadania dla grup:

- Grupa I – sformułujcie definicję nienawiści, wskażcie jej cechy, podajcie synonimy czyli wyrazy bliskoznaczne, określcie antonimy, czyli wyrazy przeciwstawne, podajcie związki frazeologiczne z użyciem słowa nienawiść
- Grupa II – wskażcie, wymieńcie przyczyny i źródła nienawiści
- Grupa III – wskażcie, wymieńcie przejawy i formy nienawiści
- Grupa IV – wskażcie metody obrony przed nienawiścią w sobie i u innych

Załącznik z cytatami:

Nauczyciel rozdaje kartki z cytatami na początku lekcji. Uczniowie, opracowując przydzielone zadania, mogą je wykorzystać w swojej pracy.

- „Mocna jest jako śmierć miłość, twarda jako piekło jest zazdrość”, Biblia. Pieśń nad Pieśniami

- „Jest w naturze ludzkiej nienawidzić tego, kogo się skrzywdziło”, Tacyt
- „Kochamy ludzi za to dobro, któreśmy im dali, a nienawidzimy za to zło, któreśmy im wyrządzili”, Lew Tołstoj
- „Gdy nienawidzimy jakiegoś człowieka, nienawidzimy w jego obrazie czegoś, co tkwi w nas samych”, Hermann Karl Hesse
- „Najlepsza część życia ludzkiego to małe, bezimienne i zapomniane akty dobroci i miłości”, William Wordsworth
- „Zwyciężajcie nienawiść miłością, nieprawdę – prawdą, przemoc – cierpieniem”, Mahatma Gandhi
- „Nienawiść można uleczyć tylko miłością”, Kardynał Stefan Wyszyński
- „Dobro i zło muszą istnieć obok siebie, a człowiek musi dokonywać wyboru”, Mahatma Gandhi
- „Czy nie lepiej byłoby, zamiast tępić zło, szerzyć dobro?”, Antoine de Saint-Exupéry

IV. Projekcja filmu *Bezsilna nienawiść*

V. Uczniowie, odnosząc się do obejrzanej scenki filmowej i własnych obserwacji z życia, prezentują z wykorzystaniem zapisanych arkuszy efekty swojej pracy.

Grupa I. Nienawiść. Co to jest?

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

- silne uczucie negatywne
 - stan ducha, silny motyw działania, bodziec negatywnych zachowań

- cechy nienawiści:
 - uczucie toksyczne, niszczące, dotkliwe, obsesyjne, bolesne, męczące
- synonimy (wyrazy bliskoznaczne): wrogość.
 - łagodniejsze określenia: antypatia, niechęć, uprzedzenie
- antonimy: nienawiść - przeciwieństwo miłości.
 - to uczucia przeciwstawne, skrajne
- związki frazeologiczne ze słowem nienawiść np.:
 - siać, szerzyć nienawiść
 - ściągnąć na siebie nienawiść
 - nienawiść uśmierzać
 - nienawiść podżegać
 - żywić do kogoś nienawiść
 - pałać, tchnąć, żyć, kierować się nienawiścią
 - nienawiść czyjaś wzbudzać ku sobie

Grupa II. Nienawiść – przyczyny i źródła.

Czy nienawiść może być bezinteresowna?

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

- zazdrość
 - np. o urodę, sukcesy, o wpływy, udane życie, stłumione urazy, poczucie krzywdy, dobra materialne,
 - „Mocna jest jako śmierć miłość, twarda jako piekło jest zazdrość”, Biblia. Pieśń nad Pieśniami
- wyrządzona lub doznana krzywda
 - „Jest w naturze ludzkiej nienawidzić tego, kogo się skrzywdziło”, Tacyt
 - „Kochamy ludzi za to dobro, któreśmy im dali, a nienawidzimy za to zło, któreśmy im wyrządzili”, Lew Tołstoj

- „Gdy nienawidzimy jakiegoś człowieka, nienawidzimy w jego obrazie czegoś, co tkwi w nas samych”, Hermann Karl Hesse
- zraniona miłość, odrzucenie
- kompleksy, brak poczucia wartości, zaniżona samoocena
- egocentryzm
- rywalizacja
- fanatyzm religijny, rasowy
- fanatyzm ideologiczny, polityczny
- fanatyzm klubowy (pseudokibice)

Grupa III. Nienawiść. Formy i przejawy

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

- przemoc fizyczna, psychiczna i słowna, cyberprzemoc np. agresja, szykany, groźby, niszczenie rzeczy osobistych, wyzwiska, wyśmiewanie, upokarzanie, zaczepki, wykluczenie z grupy, mobing, pressing, problemy osobiste

Grupa IV. Metody obrony przed uczuciem nienawiści

Motto:

„Dobro i zło muszą istnieć obok siebie, a człowiek musi dokonywać wyboru”, Mahatma Gandhi

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

Formy obrony przed odczuwaniem nienawiści w sobie:

Metody pracy nad sobą np.:

- dążenie do dobra:

- „Najlepsza część życia ludzkiego to małe, bezimienne i zapomniane akty dobroci i miłości”, William Wordsworth
- modlitwa, kontemplacja
- wierność swoim ideałom, wartościom, wierze
 - „Gdzie kto będzie po śmierci, za życia odgadnie; Gdzie chylił się za życia, tam po śmierci wpadnie”, Adam Mickiewicz
- hartowanie siły wewnętrznej, duchowej, charakteru, woli

Formy obrony przed nienawiścią skierowaną na nas:

Najczęstsze reakcje emocjonalne np.:

- agresja, odwet, zemsta
 - ignorowanie, unikanie
- Metody pacyfistyczne np.:
- rozmowa wyjaśniająca z antagonistą,
 - wsparcie przyjaciół, bliskich
 - miłość i dobro np.:
 - „Zwyciężajcie nienawiść miłością, nieprawdę – prawdą, przemoc – cierpieniem”, Mahatma Gandhi
 - „Nienawiść można uleczyć tylko miłością”, Kardynał Stefan Wyszyński
 - „Czy nie lepiej byłoby, zamiast tępić zło, szerzyć dobro?”, Antoine de Saint-Exupéry

VI. Wnioski

Po prezentacjach uczniów i krótkiej dyskusji nauczyciel podsumowuje rozważania. Na koniec zajęć przytacza przypowieść (źródło Internet), stanowiącą swoistą puentę: trzeba w sercu pielęgnować miłość i dobro, nie zło i nienawiść.

1. Przypowieść o wilkach:

Historyjka i n d i a ń s k a

Pewien indiański chłopiec zapytał kiedyś dziadka

– Co sądzisz o sytuacji na świecie?

Dziadek odpowiedział:

– Czuję się tak, jakby w moim sercu toczyły walkę dwa wilki. Jeden jest pełen złości i nienawiści. Drugiego przepęlnia miłość, przebaczenie i pokój.

– Który zwycięży? – chciał wiedzieć chłopiec.

– Ten, którego karmię – odrzekł dziadek.

2. Utwór zespołu Luxtorpeda pt. *Wilki dwa* (nagranie dostępne na You Tube) – całość lub tylko refren:

„We mnie samym wilki dwa
oblicze dobra oblicze zła
walczą ze sobą nieustannie
wygrywa ten którego karmię”.

3. Komentarz muzyczny:

Modlitwa o wschodzie słońca – tekst Jacek Kaczmarski
wykonanie: Przemysław Gintrowski, Jacek Kaczmarski
(nagranie dostępne na You Tube)

Propozycja wykorzystania filmu edukacyjnego
POŚWIĘCIĆ ŻYCIE
podczas lekcji wychowawczej

Przedmiot: lekcja wychowawcza

Etap edukacyjny: gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne

Czas trwania: 45 minut

Cel główny: ukazanie sensu oraz znaczenia szlachetnych i heroicznych postaw człowieka wiernego sobie, wyznawanym ideom oraz wrażliwego na potrzeby bliźniego

Cele szczegółowe:

- uczeń poznaje różne formy i przykłady poświęcenia się dla drugiego człowieka, idei
- uczeń doskonali sztukę formułowania opinii
- uczeń doskonali sztukę interpretacji sentencji, tekstu poetyckiego
- uczeń kształtuje umiejętność oceny postaw ludzkich
- uczeń doskonali sztukę konstruowania mapy myśli

Metody pracy:

- dyskusja, rozmowa
- praca w grupach
- mapa myśli
- heureka

Środki dydaktyczne:

- film edukacyjny Wydawnictwa WAM *Poświęcić życie*
- kartki z cytatami
- nagranie utworu pt. *Nie mogę ci wiele dać* zespołu Perfect
- tekst wiersza Wisławy Szymborskiej pt. *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej* (ksero lub slajd z tekstem)
- arkusz papieru i pisaki

Przebieg zajęć:

- I. Nauczyciel wprowadza do tematu. Prosi o refleksję na temat poświęcenia, ofiarności w życiu codziennym, w doświadczeniu ucznia.

Czy naprawdę *Nie mogę ci wiele dać...*

Odsłuchanie nagrania i krótka interpretacja tekstu zespołu Perfect pt. *Nie mogę ci wiele dać*. Podmiot mówiący wyraża poczucie niemocy (niechęci?), bezradności, pustki, wypalenia, niespełnienia, żalu, niemocy, beziły, braku wiary. To być może doświadczenie wielu ludzi, przyczynek niechęci czy niemożności działania.

- II. Nauczyciel zachęca do uważnego odbioru filmu edukacyjnego i refleksji na temat poświęcenia i ofiarności w życiu każdego człowieka. Dzieli klasę na 5 grup. Rozdaje polecenia, pisaki i arkusze papieru do notowania (5 minut).

- Grupa I** – Co każdy może z siebie dać?
- Grupa II** – Kto i dlaczego w społeczeństwie szczególnie poświęca się, naraża życie i zdrowie w pracy, na służbie, dla realizacji swoich idei?
- Grupa III** – W jaki sposób możemy ofiarować siebie (swój czas, energię) na co dzień (w domu, w szkole, w pracy, w otoczeniu)?
- Grupa IV** – Jakie znasz formy działań dobroczynnych, wolontariatu? W jakich brałeś udział?
- Grupa V** – Dlaczego człowiek zdolny jest do poświęcenia, bezinteresownie i dobrowolnie pomaga innym? Jaki jest sens poświęcenia?

III. Projekcja filmu *Poświęcić życie*

IV. Dyskusja po projekcji. Na podstawie obejrzanej scenki filmowej i własnych obserwacji uczniowie prezentują wyniki pracy w poszczególnych grupach.

- Grupa I** – Co każdy może z siebie dać?
- czas wolny
 - energię
 - potencjał intelektualny, artystyczny, organizacyjny
 - dobra materialne
 - organy, szpik kostny, krew
 - życie itp.

Grupa II – Kto i dlaczego w społeczeństwie szczególnie poświęca się, naraża życie i zdrowie w pracy, na służbie, dla realizacji swoich idei? np.:

- strażacy
- policjanci, antyterrorysty
- misjonarze: księża, lekarze, żołnierze
- saperzy

Grupa III – W jaki sposób możemy ofiarować siebie (swoją czas, energię) na co dzień (w domu, w szkole, w pracy, w otoczeniu)? np.:

- pomoc słabszym kolegom w lekcjach, pożyczanie notatek
- pomoc młodszemu rodzeństwu (zadania, nauka jazdy na rolkach, zabawa)
- pomoc rodzicom w codziennych sprawach (zakupy, porządki, sprawy)
- pomoc dziadkom, ludziom starszym czy chorym (zakupy, apteka, porządki itp.)
- udział w akcjach dobroczynnych jako wolontariusz
- zgoda na transplantację (przeszczep narządów) – oświadczenie

Grupa IV – Jakie znasz formy działań dobroczynnych, wolontariatu? W jakich brałeś udział?

- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
- Świąteczna Paczka
- Gwiazdka dla Zwierzaka
- Pola Nadziei
- współpraca z Hospicjum

- udział w misjach humanitarnych
- udział w zbiórkach darów (leki, szczepionki, odzież, książki)
- 1% podatku dla instytucji
- akcje krwiodawstwa np. Wampirjada
- świetlice parafialne dla dzieci, kolonie Caritas
- inne

Grupa V – Dlaczego człowiek zdolny jest do poświęceń, bezinteresownie i dobrowolnie pomaga innym? Jaki jest sens poświęcenia?

- satysfakcja
- spełnienie
- altruizm
- empatia
- poczucie, że można naprawiać świat
- miłość bliźniego i świata
- wierność zasadom, wierze
- powołanie
- powinność
- odpowiedzialność moralna, społeczna, karna

V. Nauczyciel inicjuje krótką dyskusję i prosi o podanie przykładów heroicznych, szlachetnych postaw.

1. Czy człowiek, który się poświęca to męczennik, bohater czy głupiec? Czy wzbudza on szacunek czy politowanie? Uzasadnij swoje stanowisko.

2. Męczennicy i bohaterowie w historii, kulturze i współczesnym życiu. Przykłady:

- w imię Boga i za wiarę (religia)
 - prześladowania chrześcijan – np. współczesne Indie,
 - powieść *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza
 - Antygona z antycznego dramatu Sofoklesa w imię racji boskich i moralnego nakazu pogrzebała zmarłego brata Polineksesa wbrew woli króla Kreona i poniosła karę (śmierć w lochu)
 - św. Aleksy z *Legandy o św. Aleksym* – rezygnacja z życia małżeńskiego, życie w ascezie, na chwałę Boga, zgodnie z ideałami epoki
 - zakonnicy, mnisi w klasztorach, misjonarze – rezygnacja ze spraw ziemskich, życie z dala od cywilizacji i spraw ziemskich
 - ks. Popiełuszko
- za ojczyznę i naród (zabory, wojna)
 - bohaterowie romantyczni: Konrad z III cz. *Dziadów* i Konrad Wallenrod Adama Mickiewicza, Kordian z dramatu Juliusza Słowackiego
 - poeci wojny i okupacji np. Krzysztof Kamil Baczyński
- dla idei
 - np. Doktor Tomasz Judym, bohater *Ludzi bezdomnych* Stefana Żeromskiego rezygnuje z miłości do Joanny na rzecz misji lekarskiej wśród ubogich.
- za bliskich (rodzina, przyjaciel, ukochany człowiek) np.
 - przeszczepy (Przemysław Saleta oddał córce nerkę)
 - pożyczki finansowe, darowizny

3. Zinstytucjonalizowana pomoc potrzebującym np.:
- Polska Akcja Humanitarna
 - akcje społeczne (klęski żywiołowe)
 - Pola Nadziei
 - Polski Czerwony Krzyż
 - Caritas
 - GOPR, WOPR
 - inne
4. Okolicznościowa pomoc (odpowiedzialność karna)
- wypadki komunikacyjne
 - zaśląbnięcia
 - wezwanie pomocy medycznej, służb policyjnych, porządkowych
5. Wskaż przykłady interesownych form poświęcenia się? Oceń ich wartość. Rozważ zasadę cel uświęca środki np.:
- Dla dobra sprawy – zdrada, spisek, krzywoprzysięstwo, aborcja
 - Dla nauki – skok ze stratosfery, udział w eksperymentach medycznych
 - Dla kariery – rezygnacja ze szczęścia osobistego (małżeństwa, z dzieci, z życia towarzyskiego), romans z szefem dla awansu
 - Dla pieniędzy – sprzedaż organów, prostytutka, cięża na zamówienie, korupcja
 - Dla urody – restrykcyjna dieta, narażanie zdrowia

VI. Podsumowanie. Rozważ słuszność przytoczonych sentencji.

- „Tyle wiemy o sobie, ile nas sprawdzono...”, Wisława Szymborska
- „A najważniejsze, byś zawsze był wierny samemu sobie”, William Szekspir
- „Szczęście człowieka na ziemi zaczyna się dlań wtedy, gdy zapominając o sobie zaczyna żyć dla bliźnich”, Mikołaj Gogol
- „Gdzie człowiek, tam i okazja do wyświadczenia dobrodziejstw”, Seneka Starszy
- „Dobrych ludzi się nie zapomina”, Safona

5. O poświęceniu w poezji. Każdy z nas może być bohaterem.

Wisława Szymborska, *Minuta ciszy po Ludwice Wawrzyńskiej*.

**Propozycja wykorzystania filmu edukacyjnego
CZY DOBRO MOŻNA NARZUCIĆ?
podczas lekcji wychowawczej**

Przedmiot: lekcja wychowawcza

Etap edukacyjny: gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne

Czas trwania: 45 minut

Cel główny: uczeń rozróżnia wartość dobra i zła w życiu,
rozpoznaje ich formy i przejawy

Cele szczegółowe:

- uczeń umie zdefiniować pojęcie dobra i zła; wskazać ich formy i przejawy
- uczeń doskonali sztukę analizy tekstów, cytatów, obrazu filmowego
- uczeń doskonali sztukę dyskusowania, formułowania własnych opinii

Środki edukacyjne:

- film edukacyjny Wydawnictwa WAM *Czy dobro można narzucić?*
- sprzęt DVD lub rzutnik z laptopem, tablica multimedialna
- tekst pt. *Dezyderata* + nagranie Piwnicy pod Baranami
- kartki z cytatami
- dwa arkusze papieru, pisaki

Metody pracy:

- rozmowa, dyskusja
- praca w grupach
- analiza filmu
- analiza cytatów, samodzielna krytyczna refleksja

Przebieg zajęć:

I. Nauczyciel przedstawia wstępnie temat zajęć i dzieli klasę na dwie grupy. Każda z grup dostaje arkusz papieru i pi-saki. Zadanie polega na zdefiniowaniu jednego pojęcia (grupa I – dobro, grupa II - zło) oraz wskazaniu (wy-pisaniu) jego przejawów i form w otaczającym świecie (5 minut).

Grupa I: Dobro – formy i przejawy w domu, w szkole, w pracy, w świecie:

Rozważanie: Czy dobro to tylko „nieczynienie drugiemu krzywdy”? np. „Zło niewątpliwie jest tylko jedno: krzywda bliźniego”, Stefan Żeromski

Przykładowe wskazania uczniów:

- moralność
- udane życie
- szczęście
- godność
- sprawiedliwość
- uczciwość
- utilitaryzm (użyteczność)
- altruizm

- empatia
- pomoc
- miłość
- przyjaźń
- szacunek
- krwiodawstwo
- transplantacja
- wolontariat
- choroba („I w ciężkiej chorobie tkwi dobro. Kiedy ciało słabnie, silniej czuje się duszę”, Lew Tołstoj)

Grupa II: Zło – formy i przejawy w domu, w szkole, w pracy, w świecie:

Motto:

„Zło – jest ci to żadna natura, a nazwa ta nie oznacza niczego innego jak tylko brak dobra”, św. Augustyn

Przykładowe wskazania uczniów:

- przemoc fizyczna, psychiczna, słowna, cyberprzemoc
- wyrządzanie krzywdy
- plotkowanie, obgadywanie
- fałszowanie dokumentów np. usprawiedliwień,
- ściąganie np. na klasówkach, egzaminach
- świadczenie nieprawdy
- używki (narkotyki, papierosy, alkohol, lekarstwa, dopalacze itp.)
- kradzież
- paserstwo
- stręczycielstwo
- prostytutcja

- morderstwo
- aborcja
- oszustwo, kłamstwo, nieuczciwość
- korupcja
- kidnaping
- handel ludźmi, narządami
- wojny
- malwersacje finansowe
- doping w sporcie
- obozy koncentracyjne, przymusowej pracy
- choroba, cierpienie

I. Zagadnienia otwierające do krótkiej dyskusji:

- Czy człowiek rodzi się dobry czy zły?
- Czy można się dobra nauczyć? Jak można stać się lepszym człowiekiem?
- Czy dobro można narzucić? Czy można uczynić kogoś dobrym?
- Co jest bardziej atrakcyjne dobro czy zło? Skąd skłonność człowieka do zła?
- Co jest silniejsze dobro czy zło? („Jedna kropla zła nasącza jadem całe nasze dobro”, William Szekspir).

II. Nauczyciel prosi przed projekcją filmu o uważny odbiór scenki filmowej oraz refleksję związaną z tematem zajęć.

III. Projekcja filmu *Czy dobro można narzucić?*

IV. Dyskusja po filmie:

Nauczyciel, odwołując się do scenki filmowej, zadaje pytania i kieruje dyskusją np.:

Pytania do scenki filmowej:

- Dlaczego ojciec bohaterki nie chciał się zgodzić na wyjście córki na imprezę do koleżanki? Dlaczego rodzice wydają zakazy, nakazy? (troska o zdrowie, życie, morale dziecka, strach przed zagrożeniami, niepokój o bezpieczeństwo i przyszłość, ograniczone zaufanie, doświadczenie własne z młodości, odpowiedzialność moralna i prawna).
- Czy muszę być zawsze posłusznym względem rodziców? Jak przekonać rodziców do swoich racji? Jaką postawę wobec rodziców przyjmują dorastające dzieci? np.: posłuszeństwo, negocjacje, rozmowa, prośba, bunt, kłamstwo, oszustwo, manipulacja, podstęp itp.
- Na czym polega wolność człowieka: np. stawianie granic, wola, wybory i decyzje, przekonanie, że „wolność to nie samowola” (Jan Paweł II).
- Kto próbuje, kto może uczyć dobrego życia? (rodzice, dziadkowie, kapłani, mnisi, psychologowie, mądre książki, autorytety moralne, intelektualne itp.).

V. Dla chętnych uczniów. Zakończenie scenki filmowej przez odegranie ról. Jak mogła wyglądać rozmowa córki z ojcem? Przedstawcie możliwe scenariusze przebiegu zdarzenia (atmosfera, argumenty, wynik rozmowy).

VI. Wnioski. Walka Dobra ze Złem w maksymach i sentencjach:

Nauczyciel rozdaje kartki z cytatami. Prosi uczniów o przeczytanie i wybranie jednej myśli jako motta życiowego lub na dalszą część dnia. Chętni uczniowie mogą przedstawić uzasadnienie swojego wyboru.

- „W słowach tylko chęć widzimy, w działaniu potęgę; trudniej dzień dobrze przeżyć niż napisać księgę”, Adam Mickiewicz
- „Najbardziej przeszkadza ludzkiemu życiu ten, kto posiadając dobro, wybiera zło”, Cynceron
- „Nigdy nie jest tak, żeby człowiek, czyniąc dobrze drugiemu, tylko sam był dobroczyńcą. Jest równocześnie obdarowywany, obdarowywany tym, co ten drugi przyjmuje z miłością”, Jan Paweł II
- „Zło dobrem zwyciężaj”
- „Nie rób drugiemu, co tobie nie miłe”
- „Ludzie nie potrafią być całkiem zli, ani całkiem dobrzy”, Niccolò Machiavelli
- „Jak trudno jest zrobić coś dobrego! Jedynie zło przychodzi z łatwością”, Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre
- „W ludziach więcej rzeczy zasługuje na podziw niż na pogardę”, Albert Camus
- „Ty złemu nie ustępuj, lecz przeciw idź śmieiej!”, Wergiliusz
- „Wszystko, co nas spotyka – zdrowie czy cierpienie, dobro czy zło, chleb czy głód, przyjaźń ludzka czy niechęć, dobrobyt czy niedostatek – wszystko to w ręku Boga może działać ku dobremu”, Kardynał Stefan Wyszyński

- „Dobroć polega na szanowaniu i kochaniu ludzi bardziej niż na to zasługują”, św. Paweł z Tarsu
- „Człowiek jest takim drzewem, które czuje w sobie dobro i dlatego nie chce złych owoców rodzić”, ks. Józef Tischner
- „Dobroć serca obejmuje obszar większy aniżeli szerokie pole sprawiedliwości”, Johann Wolfgang von Goethe

VII. *Dezyderata*. Muzyczna dedykacja z receptą na dobre życie – wykonanie Piwnica pod Baranami (nagranie dostępne na You Tube)

VIII. Dla chętnych. Do dyskusji, w razie wolnego czasu lub na następne zajęcia jako kontynuacja:

- Opisz lub wskaż sytuacje z życia wzięte, kiedy okazuje się, że interwencja w imię dobra jest słuszna, że można i warto pilnować granic, czyli o dobroczynnych skutkach zasad, nakazów, zakazów wg zasady, że „wolność to nie samowola”
- Opisz (omów, przedstaw) na wybranych przykładach motyw walki Dobra ze Złem w literaturze i/lub filmie. Przykłady:
 - Moralitet – średniowieczna forma teatralna ukazująca walkę sił Dobra i Zła o duszę bohatera (Everymana tj. Każdego)
 - Konrad z III cz. *Dziadów* A. Mickiewicza – walka Dobrych i Złych duchów o duszę bohatera, egzorcyzmy ks. Piotra nad Konradem
 - Film *Batman*, film *Gwiezdne wojny*, trylogia *Władca Pierścieni*.

**Propozycja wykorzystania filmu edukacyjnego
RADUJCIE SIĘ!
podczas lekcji wychowawczej**

Przedmiot: lekcja wychowawcza

Etap edukacyjny: gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne

Czas trwania: 45 minut

Cel główny: uczeń rozpoznaje u siebie i innych różne stany emocjonalne, kształtuje świadomość na temat wpływu postaw i wyborów człowieka na koleje losu

Cele szczegółowe:

- uczeń definiuje pojęcie radości
- uczeń analizuje cytaty, określa znaczenie słów
- uczeń wskazuje źródła radości i szczęścia w życiu
- uczeń wskazuje przyczyny utraty radości
- uczeń znajduje sposoby na odnalezienie i zachowanie radości w życiu
- uczeń szuka sposobów rozwiązania trudnych sytuacji

Metody pracy:

- dyskusja
- analiza filmu
- mapa myśli
- scenki rodzajowe
- praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- film edukacyjny Wydawnictwa WAM *Radujcie się!*
- rzutnik z laptopem lub tablica multimedialna do projekcji filmu, cytatów
- dwa arkusze papierowe i pisaki
- tekst *Ody do radości* (kserokopie lub slajd) + nagranie *9 Symfonii Beethovena* (nagranie dostępne na You Tube)

Przebieg zajęć:

I. Nauczyciel wprowadza w temat zajęć, inicjując krótką dyskusję cytatami.

Czy zgodzicie się z myślą, że:

- „Jedna chwila radości wystarczy na długie lata cierpienia”, Leopold Staff
- „Szczęście każdy nosi w sobie”, Bolesław Prus

II. Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Uczniowie, odnosząc się do obserwacji z życia i doświadczeń własnych, spisują na arkuszach ustalenia dotyczące źródeł i form radości (grupa I) i przyczyn jej braku bądź utraty (grupa II) – 5 minut.

Nauczyciel pisze (wyświetla na slajdzie) definicję radości:

Radość – stan ducha, duchowe szczęście, zadowolenie, pogoda ducha, cieszenie się życiem, poczucie harmonii ze światem zewnętrznym, innymi ludźmi i sobą.

III. Uczniowie, korzystając z zapisanych przez siebie arkuszy, prezentują wyniki swojej pracy i wskazują przykładowe powody człowieka do radości lub przyczyny smutku czy niezadowolenia w życiu.

Grupa I – Źródła i formy radości

Przewidywane wskazania uczniów:

- piękne chwile
- zdrowie, dobra kondycja psycho-fizyczna
- dobra atmosfera w domu, w szkole, w pracy
- relacje uczuciowe: miłość, przyjaźń, więzy rodzinne
- rozkosze podniebienia
- sport, rekreacja, podróże
- brak stresu, problemów, konfliktów
- dystans do rzeczywistości
- śmiech, żarty, dowcipy
- własne działania twórcze (malowanie, pisanie, gra na instrumentach, projektowanie, aktorstwo, śpiew itp.)
- sukcesy sportowe, zawodowe, artystyczne, naukowe
- kariera zawodowa, finansowa, naukowa, artystyczna
- dobra lektura, film, spektakl, koncert, wystawa
- dostatek, majątek
- zgoda z bliźnimi
- wierność swoim ideałom, bycie w zgodzie z sobą
- poczucie wspólnoty, przynależność do grupy
- dobra praca dająca satysfakcję
- dobre oceny
- zrealizowane zamierzenia, cele
- pozytywne myślenie
- powodzenie, uznanie, szacunek u ludzi

- pokój na ziemi
- hobby, pasje
- niesienie pomocy innym
- hedonizm (użycie, zmysłowe przyjemności)

Grupa II – Powody braku lub utraty radości czyli smutku

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

- samotność
- niepowodzenia szkolne
- problemy zawodowe
- stres
- odrzucenie
- choroba
- utrata bliskich
- starość
- utrata pracy, bezrobocie
- długi
- bieda, niedostatek
- brak poczucia bezpieczeństwa
- zdrada
- rozwód
- konflikty z otoczeniem
- doznana krzywda, niesprawiedliwość

IV. Nauczyciel podsumowuje rejestr czynników wpływających na poziom zadowolenia z życia, wskazując na obiektywne i subiektywne przyczyny naszej kondycji psycho-fizycznej

V. Nauczyciel prosi o uważny odbiór filmu edukacyjnego pt. *Radujmy się!* oraz refleksję związaną z tematem zajęć

VI. Projekcja filmu *Radujmy się!*

VII. Nauczyciel, odwołując się do scenki filmowej, inicjuje dyskusję, stawiając pytania:

Pytania wstępne, np.:

- Czy bohater postąpił dobrze przebacząc bratu?
- Jak mógłby postąpić inaczej?
- Co by było, gdyby bohater nie przyjął brata i nie przebaczyłby mu?
- Który z braci był w trudniejszej sytuacji?

Pytanie 1:

Czy są jakieś metody zachowania radości i utrzymania zadowolenia z życia?

Przewidywane odpowiedzi uczniów:

- umiejętność przebaczenia i godzenia się
 - „Istnieją dwa rodzaje jałmużny: dawanie i przebaczenie. Dawanie tego, co dobrego zdobyłeś; przebaczenie tego, co wycierpiałeś”, św. Augustyn
 - „Jeśli bowiem przebaczycie ludziom ich przewinienia, i wam przebaczy Ojciec wasz niebieski”, Pt 6, 14.
- gotowość okazania, niesienia pomocy
 - „Wołasz Boga. On często schodzi po kryjomu i puka do drzwi twoich, aleś rzadko w domu”, Adam Mickiewicz

- pielęgnowanie pięknych momentów, celebrowanie chwil (spotkanie, święta, wypoczynek). Życie tu i teraz. Przekonanie, że każda sytuacja, każda relacja i każda osoba są niepowtarzalne.
 - „W życiu piękne są tylko chwile, dlatego czasem warto żyć” (piosenka zespołu Dżem)
 - „Carpe diem” (chwytaj dzień), Horacy
 - „Nic dwa razy się nie zdarza”, w piosence zespołu Maanam do słów Wisławy Szymborskiej
 - „W kroplach dni powszednich, tak samo jak i w morzu, całe niebo można zobaczyć”, Maria Dąbrowska
 - „Cieszymy się z małych rzeczy, bo wzór na szczęście w nich zapisany jest”, w piosence Sylwii Grzeszczak (You Tube)
- radość z rzeczy małych, błahych, codziennych (relaks z książką, filmem, celebrowanie posiłków, zwykłych czynności, rozmów)
- wiara w pozytywne myślenie, siła autosugestii
- pielęgnowanie kontaktów międzyludzkich (przyjaźń, miłość, rodzina, współpraca)
- bezinteresowny uśmiech i gest sympatii
- stoicki spokój, harmonia, równowaga wewnętrzna, panowanie nad emocjami
- modlitwa, kontemplacja, wyciszenie, medytacja
- nierozdrapywanie ran przeszłości
- niezamartwianie się przyszłością
- akceptowanie siebie, losu
- racjonalizacja
- praca, zmiłowanie, pasje, misje do spełnienia, cele do zrealizowania

- przełamywanie uprzedzeń, rutyny, schematów
- gotowość do zmian

Pytanie 2:

Czy są sytuacje, problemy, których naprawić się nie da?

Wskaż trudne sytuacje w życiu, dla których nie ma prostych rozwiązań: np.:

- nieplanowana ciąża
- ciężka, nieuleczalna choroba
- zdrada w związku
- publiczna kompromitacja
- konflikt z prawem, wyrok
- spowodowanie wypadku samochodowego ze skutkiem śmiertelnym
- powtarzanie klasy przez syna z powodu zaniedbań
- rozwód rodziców
- kradzież danych w firmie
- upadek firmy, bankructwo, krach na giełdzie
- inne

VIII. Zadanie dla chętnych: Czy wszystko można naprawić?

Na podstawie powyższych przypadków bądź innych historii znanych, zasłyszanych przygotujcie scenkę rodzajową bądź napiszcie list, poradnik, jak obrócić w radość t r u d - n e s p r a w y? Opracujcie jeden przypadek, wskażcie możliwe wyjścia z trudnej sytuacji.

IX. Muzyczna dedykacja. *Oda do radości.*

Oficjalny hymn Unii Europejskiej

Słowa: Friedrich Schiller

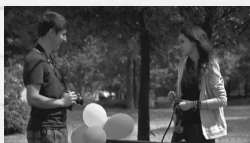
Muzyka: 9 symfonia, kompozycja Ludwik van Beethoven
1824 rok (nagranie dostępne na You Tube).

Bezsilna nienawiść?

Szkolna kłótnia gimnazjalistek kończy się wyznaniem nienawiści. Film podpowiada, jak radzić sobie na co dzień z czyjąś „bezinteresowną nienawiścią”.

Czas trwania: 6'04"

Poświęcić życie?

Przypadkowe spotkanie w parku dwójki nastolatków nieoczekiwanie doprowadza do rozmowy o bohaterstwie, ale też o dobru i o poświęcaniu czegoś dla innych w codziennych działaniach.

Czas trwania: 7'31"

Czy dobro można narzucić?

Spór ojca z córką o pójście na imprezę prowadzi do rozważań o dobru i właściwych wyborach w życiu człowieka.

Czas trwania: 6'09"

Radujcie się?

Krótką opowieść o zawikłanej, bolesnej rodzinnej historii. Wielkanoc staje się okazją do pojednania po latach.

Czas trwania: 6'36"

Scenariusz i reżyseria: Tomasz Mucha

Filmy edukacyjne z serii: **O co chodzi?** adresowane są głównie do uczniów szkół gimnazjalnych i średnich. Dotyczą problemów, z którymi młody człowiek styka się w codziennym życiu. Nie zawsze samodzielnie znajduje odpowiedź na nurtujące go pytania. Historie opowiedziane w filmach powinny mu w tym pomóc. Prowokują i zachęcają do dyskusji. Mogą być zatem ciekawą propozycją dla indywidualnego odbiorcy, jak i doskonałą pomocą dydaktyczną dla wychowawców w szkole.

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 KRAKÓW
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków